

Ј.К.П. "ЗЕЛЕНИЛО АРАНЂЕЛОВАЦ"

Венац Слободе 10, 34300 Аранђеловац, Србија

Тел / факс 034 715 667, Тел 034 715 664

е-mail: office@jkipzelenilo.rs

Ј.К.П. ЗЕЛЕНИЛО АРАНЂЕЛОВАЦ

Ј.К.П. ЗЕЛЕНИЛО
• АРАНЂЕЛОВАЦ •

Бр 1298

06.07. 2022 год
• АРАНЂЕЛОВАЦ •

СПОМЕНИК ПРИРОДЕ ПАРК „БУКОВИЧКЕ БАЊЕ“

ПЛАН УПРАВЉАЊА ЗА ПЕРИОД 2023-2032. године

Аранђеловац, 2022.

САДРЖАЈ

Увод	3-4
1. Приказ главних природних и створених вредности, као и природних ресурса СП "Парк Буковичке Бање"	5-14
2. Оцена стања животне средине СП "Парк Буковичке Бање"	15
3. Преглед конкретних активности, делатности и процеса који представљају факторе угрожавања СП "Парк Буковичке Бање"	16-19
4. Дугорочни циљеви заштите, очувања и унапређења и одрживог развоја СП "Парк Буковичке Бање"	20-23
5. Анализа и оцена услова за остваривање тих циљева	24-25
6. Приоритетне активност и мере на заштити, одржавању, праћењу стања и унапређењу природних и створених вредности СП "Парк Буковичке Бање"	26-28
7. Приоритетни задаци научноистраживачког и образовног рада	29-30
8. Планиране активности на одрживом коришћењу природних вредности, развоју и уређењу простора СП "Парк Буковичке Бање"	31-35
9. Просторна идентификација планских намена и режима коришћења земљишта СП "Парк Буковичке Бање"	36-37
10. Активности на промоцији вредности СП "Парк Буковичке Бање"	38-39
11. Студијска (истраживачка), програмска и пројектна документација потребна за спровођење циљева и активности	40
12. Облик сарадње и партнерства са локалним становништвом и другим власницима и корисницима непокретности	41
13. Активности и мере на спровођењу плана са динамиком и субјектима реализације плана управљања и начин оцене успешности његове примене	42-44

Ј.К.П. "ЗЕЛЕНИЛО АРАНЂЕЛОВАЦ"

Венац Слободе 10, 34300 Аранђеловац, Србија

Тел / факс 034 715 667, Тел 034 715 664

е-mail: office@jkpzelenilo.rs

-
14.	Финансијска средства и друге материјалне претпоставке за извршавање поверених послова управљања СП "Парк Буковичке Бање" и начин њиховог обезбеђења	45-46
15.	Финансијски план – табеларни преглед	47-58

Увод

На основу члана 52. Закона о заштити природе, („Службени гласник РС“ бр. 36/09, 88/10 и 91/10-исправка, 14/2016, 95/2018-други закон и 71/2021.), Уредбе о проглашењу Споменика природе „Парк Буковичке Бање“, („Службени гласник РС“ 94/2011 и 68/15), за споменик природе II категорије (од великог значаја за РС), са III степеном заштите, предлаже се од стране управљача ЈКП „Зеленило Аранђеловац“, План управљања за период од 2023 – 2032. године, у складу са Решењем о условима заштите природе за израду Плана управљања Споменика природе „Парк Буковичке Бање“ (Министарство заштите животне средине бр. 353-02-00189/2022-04 од 04.05.2022. године), Водним условима Министарства пољопривреде, шумарства и водопривреде, (Републичке дирекције за воде бр. 353-05-00153/2022-07 од 31.03.2022.), и других релевантних правних аката и просторно-планске документације

. Током израде Плана управљања Споменик природе „Парк Буковичке Бање“, омогућено је укључење и допринос локалне самоуправе и становништва, удружења грађана и других заинтересованих страна кроз процедуру јавног увида.

Планом управљања Споменик природе „Парк Буковичке Бање“, дефинисани су основни циљеви заштите, очувања и унапређења природних и створених вредности овог подручја. Планиран је скуп мера и активности на заштити простора, заштита и унапређење постојећег стања, научне и стручне истраживачке активности, едукација, презентација и популаризација вредности заштићеног подручја, правци уређења подручја и изградња неопходне инфраструктуре и друге развојне функције, уз контролу и спречавање свих активности које могу нарушити својства и темељне вредности заштићеног подручја.

Активности дефинисане у Споменику природе „Парк Буковичке Бање“ за период 2023-2032. година, детаљније ће се разрађивати годишњим програмима управљања. Програмима ће се дефинисати задаци, радови и активности, временски оквири, организациони и материјално-финансијски услови извршења за текућу годину.

Од значаја за статус заштићеног подручја, начин управљања и за израду овог Плана управљања су:

1. Уредба о утврђивању подручја Бање „Буковичка бања“ („Службени гласник РС“, број 21/97), коју је донела Влада на основу Закона о бањама и која обухвата површину од 350 хектара, у оквиру које се у целости налази и парк као заштићено подручје;
2. Одлука СО Аранђеловац о проглашењу комплекс Буковичке бање за Просторно културно-историјску целину у Аранђеловцу („Општински Службени гласник“, број 1/89), којом је обугваћен, такође, парк у целости;
3. Генерални план „Аранђеловац 2026“, („Општински Службени гласник“, број 23/10), који је усвојен и по коме простор парка, односно заштићеног споменика природе је одређен као зона бањског парка-јавно грађевинско земљиште.
4. Плана детаљне регулације Споменика природе „Парк Буковичка Бања“

Ј.К.П. "ЗЕЛЕНИЛО АРАНЂЕЛОВАЦ"

Венац Слободе 10, 34300 Аранђеловац, Србија

Тел / факс 034 715 667, Тел 034 715 664

e-mail: office@jkpzelenilo.rs

Документ је урађен у складу са:

- Законом о заштити природе („Службени гласник РС“ бр. 36/09, 88/10, 91/10-исправка, 14/16 и 95/18.- др.закон и 71/2021.);
- Законом о водама („Службени гласник РС“, бр. 30/10, 93/12 и 101/16);
- Законом о шумама („Службени гласник РС“, бр. 30/10, 93/12 и 89/15 и 95/18.- др.закон);
- Законом о заштити животне средине („Службени гласник РС“ бр. 135/04, 36/09, 36/09 – др. закон, 72/09, 43/11, 14/16, 76/18 и 95/18- др.закон);
- Законом о дивљачи и ловству („Службени гласник РС“, бр. 18/10 и 95/18. – др.закон);
- Законом о заштити од пожара („Службени гласник РС“, бр. 111/09, 20/15, 87/18 и 87/18 – др.закон);
- Релевантним просторним плановима;
- Уредбом о проглашењу Споменик природе “Парк Буковичке Бање”, („Службени гласник РС“ бр.94/11 и 68/15)
- Студијом заштите Споменика природе “Парк Буковичке Бање” (Завод за заштиту природе Србије, 2011.године)
- Решењем о условима заштите природе за израду Плана управљања Спомеником природе „Парк Буковичке Бање“ за период 2023-2032. године (Министарство заштите животне средине број 353-02-00189/2022-04 од 04.05.2022. године);
- Водним условима за израду Плана управљања Спомеником природе „Парк Буковичке Бање“ за период 2023-2032. године (Министарства пољопривреде, шумарства и водопривреде, Републичке дирекције за воде број 325-05-00153/2022-07 од 31.03.2022. године); акт је уведен у Упицник водних услова за водно подручје Морава (редни број 398. од 31.03.2022. године);
- Законом о водама („Сл.гласник РС“, бр.30/2010);
- Водопривредном основом Србије;
- Стратегијом управљања водама на територији Републике Србије.

АУТОР ПЛАНА УПРАВЉАЊА: Јасна Новаковић, дипл.инг.п.а.

1. Приказ главних природних и створених вредности, као и природних ресурса СП "Парк Буковичке Бање"

Према административно-територијалној подели, Парк се налази на територији општине Аранђеловац, К.О. Аранђеловац, (Аранђеловац је смештен на простору централне Србије у Шумадијској области), и у власништву је Републике Србије, као државни облик својине.

Парк „Буковичка Бања“ на ободу градског језгра Аранђеловца проглашен је Уредбом Владе („Службени гласник РС“, број 94/11 и бр. 68/15) а на основу Закона о заштити природе („Службени гласник РС“, бр. 36/09, 88/10 и 91/10-исправка и 14/16.) за споменик природе под именом "Парк Буковичке Бање" и утврђен за заштићено подручје II категорије, односно од великог значаја, на површини од 18 хектар, 78 ари и 92 m², са режимом заштите III степена. Уредбом о проглашењу за управљача је одређено ЈКП "Зеленило Аранђеловац", са овлашћењима и обавезама из Закона о заштити природе и споменуте уредбе.

Историјат већине парковских површина у Србији започиње у другој половини XIX и у првим деценијама XX века. Земљиште за подизање „Парка Буковичке Бање“ купљено је 1849. године, обележене су прве стазе, засађено дрвеће, уређен извор и купатило Талпара. Подизању парка у данашњем смислу те речи приступило се 1856. године, и он представља један од најстаријих и најочуванијих бањских паркова у Србији. Према просторно-композиционим вредностима и присуству природног и културно-историјског наслеђа заслужује епитет бисера српске вртне уметности XIX века. С обзиром да је настао на контакту аранђеловачке котлине са планином Букуљом, у зони изворишта минералних и термоминералних вода, карактерише га специфичан географски положај и климатске одлике, разноврсност геолошке подлоге, као и јединствен распоред потенцијалне и изворне вегетације. Пројектован је по идејном решењу Косте Шрепловића, пројектанту објекта "Старо Здање". Према овом пројекту, уређење је у „француском стилу“, а са зградом новоподигнутог „Здања“ чини једну целину. Седмдесетих година XIX века, за време владавине Кнеза Михаила Обреновића, „Буковичка бања“, постаје једно од најбоље уређених балнеотуристичких насеља.

Данас, заштићено подручје је парковски предео, односно станиште у урбаном ткиву, које је значајно за унапређење квалитета живљења и обнављање врста, а представља јединствену целину, у којој доминира уређен парковски простор и део означен као парк шума. Заузима положај на 260-280 метара надморске висине. Геолошку грађу чине седименти и стене који су настајали током мезозоика и кенозоика, а као доминантни се могу сматрати миоценски седименти. Појава минералних вода и многобројних извора, упућују на постојање јединствене издани минералних вода везаних за контакт масива Букуље и неогених седимената.

Међу њима, најпознатији су извори који се користе већ дуже од 170 година и налазе се на подручју Буковичке бање. Према типу хемизма то су калцијумско натријумске – хлоридно хидрокарбонатне, угљено-киселе воде, чија минерализација износи 3100 mg/l. Према температури све минералне појаве деле се у две групе: хладни извори T 12-14°C и топли извори чија температура варира од 25 до 27°C. Цео простор бање прекривен је посебном разводном мрежом за минералне воде која је у новије време реконструисана.

Ј.К.П. "ЗЕЛЕНИЛО АРАНЂЕЛОВАЦ"

Венац Слободе 10, 34300 Аранђеловац, Србија

Тел / факс 034 715 667, Тел 034 715 664

e-mail: office@jkipzelenilo.rs

Клима Буковичке бање, Аранђеловца и околине, може се сврстати у прелазну, између источне континенталне и влажније висинске климе, са благим прелазима из једног у друго годишње доба.

Основни подаци који карактеришу климу овог подручја, изражени у средњим вредностима за период од десет година и поред климатских промена задњих деценија, су следећи:

■ средња годишња температура	11,2°C
■ максимална температура	40,2°C
■ минимална температура	-20,5°C
■ средња температура за V, VI, VII, VIII месец	19,3°C
■ средња годишња релативна влажност ваздуха	73,5%
■ средња релативна влажност V-VII месеца	67,5 mm
■ средња годишња апсолутна влажност	239,5 mm
■ апсолутна влажност летњих месеци	291,6 mm

Педолошке карактеристике су последица геолошког састава, вегетације, климатских прилика и др. чинилаца. Педолошки састав је разноврстан колико и матични супстрат, те је заступљена велика разноврсност типова земљишта на релативно малом простору. Важнији типови земљишта су:

гајњача у лесивирању, смеђе кисело земљиште на пешчару, параподзол (псеудоглеј), смеђе скелетоидно и кисело земљиште на граниту.

1.1. Вегетацијске и флористичке одлике

Анализом дендрофлоре Парка Буковичке Бање, установљен је биолошки спектар, који је представљен кроз следеће три категоризације:

1. према пореклу
2. према систематској припадности
3. према животном облику.

Према пореклу, од 150 врста заступљене су (без 41 унутарврсног таксона и хибрида):

Аутохтоне:	39 врста,
Алохтоне:	19 врста,
Егзоте (грч. <i>eksotikos</i> -стран):	51 врста.

У Парку Буковичке Бање процентуално су најзаступљеније алохтоне врсте и егзоте. Међутим, висок је и проценат аутохтоних врста. Овај проценат се нарочито односи на простор парк-шуме Звездара, у којој се налазе остаци некадашње аутохтоне вегетације.

Према систематској припадности:

Лишћарске (Angiospermae):	109 врста,
Четинарске (Gymnospermae):	19 врста,
Зимзелене:	22 врсте.

Према животном облику:

Дрво (arbor):	99 врста,
---------------	-----------

Ј.К.П. "ЗЕЛЕНИЛО АРАНЂЕЛОВАЦ"

Венац Слободе 10, 34300 Аранђеловац, Србија

Тел / факс 034 715 667, Тел 034 715 664

e-mail: office@jkpzelenilo.rs

Жбун (frutex):

51врста

У комплексу Парка, најзаступљенији родови (према броју врста) су:

1. Acer - 10,
2. Fraxinus - 7,
3. Prunus - 6,
4. Quercus – 6, следе
5. Ulmus, Picea, Juniperus, Berberis, Spiraea са 5 врста, затим
6. Populus, Pinus, Abies и Cornus са 5 врста, итд.

У следећем прилогу, налази се табеларни приказ, "Спецификација врста у Парку Буковичка Бања"

СПЕЦИФИКАЦИЈА ВРСТА У ПАРКУ БУКОВИЧКЕ БАЊЕ

Бр.	Ботаничко име	Описао	Домашни назив
1	Abies alba	Miller	обична јела
2	Abies concolor	(Gordon) Engelman	дугоигличава јела
3	Abies nordmanniana	(Steven) Spach	кавказка јела
4	Abies pinsapo	Boissier	шпанска јела
5	Acer campestre	Linne	пољски јавор, клен
6	Acer ginnala	Maxim.	приречни јавор
7	Acer negundo	Linne	пајавац, јасенолисни јавор
8	Acer negundo 'Aurea'	Spaeth.	јасенолики јавор, форма
9	Acer negundo 'Albovariagata'	Hort.	јасенолики јавор, форма
10	Acer platanoides	Linne	млеч
11	Acer pseudoplatanus	Linne	горски јавор
12	Acer pseudoplatanus 'Atropurpureum'	Spaeth	
13	Acer saccharinum	Linne	сребрнолисни јавор
14	Acer tataricum	Linne	жешља
15	Aesculus hippocastanum	Linne	кестен дивљи
16	Aesculus x carnea	Hayne	црвени дивљи кестен
17	Ailanthus altissima	(Miller) Swartz	кисело дрво
18	Amorpha fruticosa	Linne	багренац
19	Berberis gagnepainii	Schneider	жутика, шимширика
20	Berberis thunbergii	De Candolle	тхунбергова жутика
21	Berberis thunbergii 'Atropurpurea'	DC.	берберис, форма црвеног листа
22	Berberis vulgaris 'Atropurpurea'	L.	берберис, форма црвеног листа
23	Berberis julianae	Schneider	јулијанина жутика
24	Betula alba	Linne	бреза
25	Buxus sempervirens	Linne	шимшир, зеленика
26	Carpinus betulus	Linne	граб обични

Ј.К.П. "ЗЕЛЕНИЛО АРАНЂЕЛОВАЦ"

Венац Слободе 10, 34300 Аранђеловац, Србија

Тел / факс 034 715 667, Тел 034 715 664

e-mail: office@jkpzelenilo.rs

27	<i>Catalpa bignonioides</i>	Walter	обична каталпа, цигараш
28	<i>Cedrus atlantica</i>	(Endlicher) Manetti ex Carriere	атласки кедар
29	<i>Cedrus libani</i>	Loud.	либански кедар
30	<i>Cedrus deodara</i>	Lawson	хималајски кедар
31	<i>Celtis occidentalis</i>	Linne	америчка кошћела, црвена
32	<i>Cerasus serrulata</i> Sokolov 'Kiku-Shidare Sakura'	Hort	
33	<i>Cerasus serrulata</i> Sokolov 'Kanzan'	Hort	
34	<i>Cercis siliquastrum</i>	Linne	јудино дрво
35	<i>Chamaecyparis lawsoniana</i>	(A.Murray) Parlato	лавсонов чемпрес
36	<i>Cornus alba</i>	Linne	бели дрен
37	<i>Cornus alba</i> L. f. <i>sibirica</i>	(Loud.) A.Kolesn.	Сибирски бели дрен
38	<i>Cornus mas</i>	Linne	дрен
39	<i>Cornus sanguinea</i>	Linne	свиб
40	<i>Corylus colurna</i>	Linne	мечја леска
41	<i>Corylus maxima</i> 'Atropurpurea'	Mill.	цариградска леска, црвени лист
42	<i>Cotoneaster horizontalis</i>	Decaisne	хоризонтална мушмулица
43	<i>Crataegus oxyacantha</i> 'Rubra plena'	Hort.	
44	<i>Cryptomeria japonica</i>	(L.f.) D. Don	јапанска криптомерија
45	<i>Deutzia crenata</i>	Sieb. & Zucc.	деуција
46	<i>Deutzia crenata</i> 'Plena'	Hort.	
47	<i>Elaeagnus angustifolia</i>	Linne	дафина, игда
48	<i>Euonymus japonicus</i>	Thunberg	јапанска курика
49	<i>Euonymus verrucosa</i>	Scop.	брадавичава курика
50	<i>Fagus moesiaca</i>	(Domin, Czeczott. Maly)	мезијска буква
51	<i>Forsythia suspensa</i>	(Thunb.) Vahl.	кинеска форзиција
52	<i>Fraxinus americana</i>	L.	амерички јасен
53	<i>Fraxinus angustifolia</i>	Vahl.	пољски, лучки јасен
54	<i>Fraxinus excelsior</i> 'Pendula'	Ait.	
55	<i>Fraxinus excelsior</i>	Linne	бели јасен
56	<i>Fraxinus excelsior</i> 'Globosa'	Hort	
57	<i>Fraxinus ornus</i>	Linne	црни јасен
58	<i>Fraxinus pennsylvanica</i>	Marshall	пенсилвански длакави јасен
59	<i>Ginkgo biloba</i>	Linne	гинко
60	<i>Gleditsia triacanthos</i>	Linne	гледичија, трновац
61	<i>Gleditsia triacanthos</i> L. f. <i>inermis</i>	Willd.	трновац, форма без трнова
62	<i>Gymnocladus dioica</i>	(Linne) Koch	гвоздено дрво

J.K.P. "ZELENILO ARANĐELOVAČ"

Венац Слободе 10, 34300 Аранђеловац, Србија

Тел / факс 034 715 667, Тел 034 715 664

e-mail: office@jkpzelenilo.rs

63	<i>Hibiscus syriacus</i>	Linne	сиријска ружа
64	<i>Juglans regia</i>	Linne	обични орах
65	<i>Juniperus chinensis</i> 'Hetzii'		
66	<i>Juniperus horizontalis</i>	Moench	пузава боровица
67	<i>Juniperus sabina</i>	Linne	планинска сомина
68	<i>Juniperus sabina</i> L. ' <i>Tamariscifolia</i> '	Ait.	
69	<i>Juniperus chinensis</i> 'Pfitzeriana'	Spaeth.	кинеска боровица
70	<i>Koelreuteria paniculata</i>	Laxmann	келреутерија
71	<i>Larix decidua</i>	Miller	европски ариш
72	<i>Libocedrus decurrens</i>	Torr.	либокедар
73	<i>Ligustrum ovalifolium</i>	Hassk.	јајолисна калина
74	<i>Ligustrum vulgare</i>	Linne	обична калина, зимолез
75	<i>Liquidambar styraciflua</i>	Linne	ликвидамбар, амбар
76	<i>Liriodendron tulipifera</i>	Linne	лириодендрон
77	<i>Lonicera x purpusii</i>	Rehid.	
78	<i>Lonicera tatarica</i>	Linne	татарско пасје грожђе
79	<i>Magnolia x soulangeana</i>	Soul. Bod.	магнолија
80	<i>Maclura aurantiaca</i>	Nuttall	маклура
81	<i>Mahonia aquifolium</i>	(Pursh) Nuttall	махонија
82	<i>Malus floribunda</i>	Siebold ex Van Houtte	јапанска јабука
83	<i>Malus floribunda</i> Van Houtte 'John Downie'	Hort.	
84	<i>Malus silvestris</i>	L. Mill.	дивља јабука
85	<i>Morus alba</i>	Linne	бели дуд
86	<i>Morus alba</i> 'Pendula'	Dipp.	бели дуд, форма жалосна
87	<i>Paulownia tomentosa</i>	(Thunberg) Steudel	пауловнија, адамово дрво
88	<i>Philadelphus coronarius</i>	Linne	пајасмин, "јасмин"
89	<i>Philadelphus microphyllus</i>	Gray.	
90	<i>Picea abies</i>	(Linne) Karsten	обична смрча
91	<i>Picea abies</i> 'Viminalis'	(Casp.) Beissn.	
92	<i>Picea pungens</i>	Engelman	бодљикава, плава смрча
93	<i>Picea pungens</i> 'Glauca'	Beiss.	
94	<i>Picea pungens</i> 'Kosteriana'	Henry	
95	<i>Pinus nigra</i>	Arnold	црни бор
96	<i>Pinus nigra</i> Arnold ssp. <i>pallasiana</i>	(Lamb.) Holmb.	кримски бор
97	<i>Pinus silvestris</i>	Linne	обични (бели) бор
98	<i>Pinus strobus</i>	Linne	вајмутов бор
99	<i>Platanus x acerifolia</i>	(Aiton) Willdenow	јаворолисни платан
100	<i>Populus x euroamericana</i>	(Dode) Guinier	евроамеричка црна топола
101	<i>Populus x euroamericana</i> 'Robusta'	(Dode) Guinier	робусна црна топола

J.K.P. "ZELENILO ARANĐELOVAČ"

Венац Слободе 10, 34300 Аранђеловац, Србија

Тел / факс 034 715 667, Тел 034 715 664

e-mail: office@jkpzelenilo.rs

10 2	<i>Populus nigra</i> var. <i>pyramidalis</i>	Spach	јаблан
10 3	<i>Populus tremula</i>	Linne	јасика, трепетљика
10 4	<i>Prunus avium</i>	Linne	дивља трешња
10 5	<i>Prunus cerasifera</i>	Ehrh.	џанарика
10 6	<i>Prunus cerasus</i>	L.	вишња
10 7	<i>Prunus cerasifera</i> Ehrh. ' <i>Atropurpurea</i> '	Jaeg.	црвенолисна шљива
10 8	<i>Prunus laurocerasus</i> var. <i>serbica</i>	Pančić	зелениче
10 9	<i>Prunus serotina</i>	Ehrh. Agardh.	касна сремза
11 0	<i>Pseudotsuga menziesii</i>	(Mirbel) Franco	обична америчка дуглазија
11 1	<i>Pyracantha coccinea</i>	M.J.Roem.	пираканта
11 2	<i>Pyrus pyraister</i>	Borkh.	дивља крушка
11 3	<i>Quercus borealis</i> var. <i>maxima</i>	Sarg.	
11 4	<i>Quercus cerris</i>	Linne	џер
11 5	<i>Quercus conferta</i>	Kit. ex Schult.	сладун, крупна граница
11 6	<i>Quercus polycarpa</i>	Schur.	трансилванијски китњак
11 7	<i>Quercus robur</i>	Linne	лужњак
11 8	<i>Quercus virgiliana</i>	Ten.	крупнолисни медунац
11 9	<i>Ribes rubrum</i>	L.	рибизла
12 0	<i>Rhus typhina</i>	Linne	кисели руј
12 1	<i>Robinia pseudoacacia</i>	Linne	багрем
12 2	<i>Salix alba</i> var. <i>vitulina</i> f. <i>pendula</i>	Lasch.	жалосна жута врба
12 3	<i>Salix matsudana</i> Koidz. ' <i>Tortuosa</i> '		змијолика врба
12 4	<i>Sambucus nigra</i>	Linne	црна зова
12 5	<i>Sequoiadendron giganteum</i>	(Lindl.) Buchh.	големи мамутовац, џиновска

Ј.К.П. "ЗЕЛЕНИЛО АРАНЂЕЛОВАЦ"

Венац Слободе 10, 34300 Аранђеловац, Србија

Тел / факс 034 715 667, Тел 034 715 664

e-mail: office@jcpzelenilo.rs

			сек.
12 6	<i>Sophora japonica</i>	Linne	софора
12 7	<i>Sophora japonica</i> 'Pendula'	Hort.	софора, жалосна форма
12 8	<i>Sorbus domestica</i>	Linne	оскоруша
12 9	<i>Sorbus torminalis</i>	(L.) Crantz	брекиња
13 0	<i>Spiraea x arguta</i>	Zbl.	сурочица
13 1	<i>Spiraea japonica</i>	L. f	сурочица
13 2	<i>Spiraea opulifolia</i>	L.	сурочица
13 3	<i>Spiraea salicifolia</i>	L.	сурочица
13 4	<i>Spiraea x vanhouttei</i>	(Briot.) Zbl.	Vanhoutteov-a сурочица
13 5	<i>Syringa vulgaris</i>	L.Hort.	јоргован
13 6	<i>Symphoricarpus orbiculatus</i>	Moench.	бисерак
13 7	<i>Tamarix tetrandra</i>	Pall.	тамарикс
13 8	<i>Taxus baccata</i>	Linne	европска тиса
13 9	<i>Thuja orientalis</i>	L.	источна туја, биота
14 0	<i>Tilia argentea</i>	Desf.	бела, сребрна липа
14 1	<i>Tilia grandifolia</i>	Ehrh. ex W.D.J.Koch	крупнолисна липа
14 2	<i>Tilia parvifolia</i>	Ehrh.	ситнолисна липа
14 3	<i>Ulmus canescens</i>	Melville	длакави пољски брест
14 4	<i>Ulmus effusa</i>	Willd.	вез
14 5	<i>Ulmus minor</i>	Miller	пољски брест
14 6	<i>Ulmus carpinifolia</i> Gled. f. <i>suberosa</i>	C. Schn.	
14 7	<i>Ulmus montana</i> 'Pendula'	With.	брдски брест
14 8	<i>Viburnum opulus</i> var. sterile	DC	црвена удика
14	<i>Viburnum rhytidophyllum</i>	Hemsl.	кинеска удика

J.K.P. "ZELENILO ARANĐELOVAČ"

Венац Слободе 10, 34300 Аранђеловац, Србија

Тел / факс 034 715 667, Тел 034 715 664

e-mail: office@jkpzelenilo.rs

9 15 0	Weigela florida	(Bunge.) A.DC.	вајгела, вајгелија
--------------	-----------------	----------------	--------------------

У току периода од 2016 – 2022. Године, започета је реконструкција парковске површине по ПЗИ 9 Пројекту спољњег уређења са синхрон планом инсталација и прикључака, пејзажна архитектура и хортикултура. Од унетог материјала, у спрату дрвећа, доминирају врсте из родова: *Tilia*, *Sophora*, *Robinia*, *Koelreuteria*, *Acer*, *Malus*, *Morus*, *Fagus*, *Cercis*, *Carpinus*, *Ginkgo*, *Sambucus*, *Cornus*, *Pirus*, *Sorbus*, *Aesculus*, *Crataegus*, *Junglans*, *Quercus*, *Salix*, *Cerasus*, *Prunus*, *Picea*, *Taxus*, *Larix*, *Abies*....; у спрату жбуња, врсте из родова: *Corylus*, *Syringa*, *Rosa*, *Lauroceras*, *Viburnum*, *Lonicera*, *Euonymus*, *Plex*, *Skimmia*, *Aucuba*, *Mahonia*, *Rhododendron*, *Cotoneaster*, *Forsythia*, *Hibiscus*...., заједно са перенама, пузавицама, живом оградом и цветњацима који су део комбинованих леја, а према спецификацијама које су прецизиране на годишњем нивоу.

Садни материјал бр.комада, унет у СИ од 2016 до 2022.

годи на	Лишћари ком.	Четинари ком.	Листопадно шибиље ком.	Зимзелено шибиље ком.	Полузимишбиљњком.	Перек. Ком.	Пуза. Ком.	Жива оком.	Цветњак ком.
2016.	101	26	164	113		1151	33	3388	3500
2017.	61	10	155	507	64	1290	419	400	
2018.	88	1	156	388		1963	193		
2019.	59	12	40	165	92				
2022.	76	32	32	54					

1.2. Фаунистичке одлике

У литератури нема података о птицама заштићеног добра „Парк Буковичка Бања“. Присутне врсте птица и њихов статус утврђени су на основу теренских истраживања обављених током маја, септембра и октобра 2008. године.

Проучавано подручје захвата око 19 ха површине, са бројним старим стаблима, углавном аутохтоних врста (храстова сладуна и цера *Quercus conferta* Kit. и *Q. cerris* L., пољски јасен *Fraxinus angustifolia* Vahl., клен *Acer campestre* L., дивља крушка *Pyrus*

Ј.К.П. "ЗЕЛЕНИЛО АРАНЂЕЛОВАЦ"

Венац Слободе 10, 34300 Аранђеловац, Србија

Тел / факс 034 715 667, Тел 034 715 664

e-mail: office@jkpzelenilo.rs

pyraister Borkh. и др). Такође су присутна бројна стабла алохтоног дрвећа, као што су црни и бели бор (*Pinus nigra* Arn., *Pinus silvestris* L.), дивљи кестен *Aesculus hippocastanum* L. итд. У суштини, део парка означеног као парк шума може се означити као специфично „шумско“ станиште, које је настало под антропогеним утицајима. У оваквом природном окружењу, свој животни простор нашле су бројне врсте шумских птица, неке врсте сисара и друге бројне врсте животиња. Током прелиминарних истраживања доказано је присуство 27 врста птица и неколико врста сисара.

Назив	Напомена
1. <i>Phasianus colchicus</i> Обичан фазан	интродукована врста која је могућа ретка гнездарица или луталица парка.
2. <i>Columba livia</i> (f. Дивљи (питоми) голуб <i>domestica</i>)	гнездарица-станарица, који вероватно гнезди на таванима објеката унутар парка. Доместификована врста.
3. <i>Columba palumbus</i> Голуб гриваш	гнездарица-станарица. Десетак парова гнезди унутар парка.
4. <i>Streptopelia decaocto</i> Гугутка	гнездарица-станарица. Најмање два пара гнезди унутар парка.
5. <i>Cuculus canorus</i> Обична кукавица	гнездарица-селица. Забележени је гласање ове птице.
6. <i>Otus scops</i> Ћук	гнездарица - селица. Вероватно да 2-3 пара гнезди унутар парка. Врста од међународног и националног значаја заштите.
7. <i>Asio otus</i> Мала ушара	гнездарица-станарица. Један пар је нађен на гнежђењу у парку у гнезду гачца или сиве врале.
8. <i>Strix aluco</i> Шумска сова	гнездарица-станарица парка. Један пар редовно гнезди у шупљем дрвећу. Врста је заштићена као природна реткост Србије.
9. <i>Picus viridis</i> Зелена жуња	гнездарица-станарица. Најмање 1-2 пара гнезди унутар овог подручја.
10. <i>Dendrocopos mayor</i> Велики шарени детлић	вероватно гнездарица – станарица. Евидентиране су појединачне јединке унутар парка. Вероватно један до два пара гнезди.
11. <i>Dendrocopos medius</i> Средњи шарени детлић	вероватно гнездарица-станарица. По неколико јединки ове врсте је редовно забележено по старом храстовом дрвећу. Вероватно 2-3 пара гнезди унутар парка.
12. <i>Delichon urbica</i> Градска ласта	могућа гнездарица-селица. Мање јато (од 20-30 јединки) је посматрано како лети изнад и око крошњи дрвећа парка. Могуће гнежђење је по зградама, унутар или у непосредној близини парка.

Ј.К.П. "ЗЕЛЕНИЛО АРАНЂЕЛОВАЦ"

Венац Слободе 10, 34300 Аранђеловац, Србија

Тел / факс 034 715 667, Тел 034 715 664

e-mail: office@jkpzelenilo.rs

13.	<i>Turdus merula</i>	Кос	обична гнезларица-станарица. Више парова гнезди у парку (10-15 парова).
14.	<i>Parus major</i>	Велика сеница	обична гнезларица-станарица. Нађено неколико породица ове врсте после напуштања гнезда. Више парова гнезди по шупљем дрвећу унутар парка.
15.	<i>Parus palustris</i>	Обична сива сеница	могућа гнезларица-станарица. Појединачне јединке ове врсте евидентирани су у парку. Могуће гнезђење једног пара.
16.	<i>Parus caeruleus</i>	Сеница плавић	могућа ретка гнезларица или луталица. Две јединке забележене су у парку.
17.	<i>Sitta europaea</i>	Брглез	обична гнезларица-станарица парка. Више парова гнезди унутар заштићеног подручја.
18.	<i>Certhia brachydactyla</i>	Дугокљуни пузић	могућа гнезларица-станарица парка или ширег подручја. Евидентирани су две јединке на старим стаблима храстова.
19.	<i>Pica pica</i>	Сврака	малобројна гнезларица-станарица. Један до два пара гнезди (нађен један оперјани младунац испао из гнезда) унутар парка.
20.	<i>Garrulus glandarius</i>	Сојка	обична гнезларица-станарица парка. Неколико парова гнезди унутар парка.
21.	<i>Corvus monedula</i>	Чавка	гнезларица-станарица. Десетак парова гнезди по шупљем дрвећу и могуће по зградама унутар парка.
22.	<i>Corvus frugilegus</i>	Гачац	обична гнезларица-станарица. Постоји гнездећа колонија која је процењена на око 40-50 парова који гнезде по старим стаблима јасенова и црних борова унутар парка.
23.	<i>Corvus cornix</i>	Сива врана	обична гнезларица-станарица. Десетак птица евидентирано на подручју парка. Неколико парова гнезди унутар парка.
24.	<i>Sturnus vulgaris</i>	Чворак	обична гнезларица-станарица. Више парова гнезди по дупљама храстова и другом дрвећу у парку.
25.	<i>Passer domesticus</i>	Домаћи врабац	гнезларица-станарица. Више парова на и око грађевина и отворених делова парка који вероватно гнезде по грађевинама и шупљим стаблима.
26.	<i>Fringilla coelebs</i>	Обична зеба	обична гнезларица-станарица. Вероватно неколико парова гнезди у

27.	<i>Emberiza cirrus</i>	Црногрла стрнадица	парку.
			вероватно гнездарица-станарица. Евидентиран је мужјак са пленом у кљуну који предаје женки или оперјаном младунцу у трави са жбуњем у парку код Рехабилитационог центра.

1.3. Културно-историјско наслеђе

Смештена између планина Букуље и Венчаца са једне и Орашачког брда са друге стране, у некада Јасеничком срезу налазила су се два села Буковик и Врбица. У атару села Буковик налазила се Бања, али је већег значаја имала за село Врбицу, које је већ почетком XIX века, захваљујући миграцијама становништва, постало највеће село у Јасеничком срезу, а из кога се брзо развила чаршија, паланка и варош. Наиме, кнез Милош је 1837. год. издао указ о ушоравању села Врбице (као и села Орашац), те се тада из села Врбице ствара језгро варошице истог имена, под брдом Рисовача, а на путу за Тополу. У лето 1838. год. кнез Милош је боравио у овом крају и подстакао развој Врбице јер их је ослободио плаћања закупа за дућане у наредне три године. Већ до 1839. године ту је било 8 дућана, 3 механе и 1 бакалница. Међутим овај развој се брзо преусмеравао јер је Кисела вода у Буковику била на другом крају, а захваљујући пре свега др Линденмајеру почела је да привлачи велику пажњу и оних који би се у њој лечили, као и оних који би ту дошли да се одморе. Од 1840. год. Врбица је сврстана међу паланке из разлога што у околини није било паланки у којима би се могли сместити људи који у све већем броју долазе на Киселу воду, и њен даљи развој од тада био је повезан са развојем буковичке Киселе воде (1852. год. отворена је прва школа у варошици). Године 1859. Врбица је постала средиште Јасеничког среза (постојала су 4 среза Крагујевачког округа). Те године је и кнез Милош приликом пропутовања провео три дана у Врбици и на Киселој води у Буковику. Врбичанима је обећао да ће сазидати цркву која ће бити посвећена Светом арханђелу Гаврилу и одредио Указом да се варош у будуће зове Аранђеловац.

За извор киселе воде у атару села Буковик, на потезу „слатине“, знало се од давнина и да је народ тог краја на локвама „Слане воде“ напајао стоку, а постоји податак да су ту „и Руси копали“. Међутим, вода се заиста почела користити тридесетих година XIX века и познато је да су ту биле пиштољине и око њих забарен терен. Касније су уређене као стублине или као базени за купање.

Прву хемијску анализу – „покушеније“ буковичке воде извршио је др Линденмајер 1836. године. Осим описа физичких и хемијских својстава воде он наводи од којих болести ова вода може да лечи и како је треба примењивати, као и нека упозорења кад је не треба користити. Први болесници које је он упутио у бању дошли су те исте године и забележено је благотворно дејство воде на њих.

Минерална вода Буковичке Бање има благотворно и освежавајуће дејство на човеков организам, широк дијапазон лековитости, а поседује превентивна и профилактичка својства ако се користи редовно. Организовано и систематско праћење ефеката буковичке минералне воде, дуго 170 година, резултирало је њеним

Ј.К.П. "ЗЕЛЕНИЛО АРАНЂЕЛОВАЦ"

Венац Слободе 10, 34300 Аранђеловац, Србија

Тел / факс 034 715 667, Тел 034 715 664

e-mail: office@jkpzelenilo.rs

сврставањем у ред најпознатијих европских и светских алкално-угљено-киселих вода, благотворног окрепљујућег дејства, широког дијапазона лековитости.

Квалитативни и квантитативни хемијски садржај минералне воде „Књаз Милош“

Садржај		mg/l
Натријум	Na	704.50
Калијум	K	45.30
Литијум	Li	3.50
Калцијум	Ca	68.60
Магнезијум	Mg	12.00
Стронцијум	Sr	0.85
Гвожђе	Fe	0.02
Алуминијум	Al	0.02
Хидрокарбонат	HCO ₃	2938.00
Хлор	Cl	11.00
Флуор	F	3.00
Фосфати	HPO ₄	0.06
Сулфати	SO ₄	40.00
Метасилицијумска киселина		65.20
Метаборна киселина		3.00
Слободан угљендиоксид	CO ₂	3725.00
Суви остатак на 180°C		2002.00

На основу физичко-хемијских анализа ових вода, може се закључити да се оне могу користити у превенцији, лечењу и медицинској рехабилитацији, путем пијења и купања код индицираних обољења и стања након повреда, у виду самосталних балнеотерапијских процедура, као и у комбинацији са медикаментима и осталим физикалним терапијама.

Клима Буковичке Бање има повољан утицај на људски организам, што потврђују познати метеоролошки подаци (клима Б.1.7.), те се може сматрати изузетно значајним природним лековитим фактором. Климатизам као и термализам може се применити превентивно, али и у сврху продуженог лечења.

На основу наведених особина минералне воде, са белнеолошко-терапијског становишта, могу се користити за пијење, као допунско средство лечења, према постојећим медицинским индикацијама код болести гастроинтестиналног тракта:

1. обољења хепатобилијарног тракта и панкреаса
2. болести метаболизма
3. болести уринарног тракта,

а у склопу медицинске рехабилитације и купањем на одговарајућој температури код следећих хроничних обољења:

4. запаљенски реуматизам
5. дегенеративни реуматизам
6. екстраартикуларни реуматизам.

Ј.К.П. "ЗЕЛЕНИЛО АРАНЂЕЛОВАЦ"

Венац Слободе 10, 34300 Аранђеловац, Србија

Тел / факс 034 715 667, Тел 034 715 664

e-mail: office@jkpzelenilo.rs

У оквиру комплекса парка налазе се: објекти (Специјална болница, Бивета, Експлоатација), извори минералне воде (Ђулара, Талпара, Књаз Милош, Победа, кнез Михаило) и збирка од 78 скулптура. Скулптуре су настале на Међународном Симпозијуму скулптуре „Бели Венчац“ који је постепено кроз Смотру југословенске уметности „Мермер и звуци“ сместио и Симпозијум керамике, превазишавши карактер првобитне скромније замишљене манифестације и претварајући се у професионалну институцију, стекавши репутацију значајне ликовне манифестације, увршћену у Програм Министарства културе, а налази се и на списку елитних акција организације UNESCO.

Парк Буковичке бање често се пореди са неколико чувених светских паркова скулптуре: у Сполету, у Отерлоу у Холандији, у Хјустону и Форверту у Тексасу. Уметнички центар у Сторм Кингу, у пољопривредном делу државе Њујорк (New York), који је основан 1960., има 125 скулптура на 140 хектара простора.

2. Оцена стања животне средине споменик природе "Парк Буковичке Бање"

Парк Буковичке бање заузима површину од 18 ha 78 ar 92 m² и налази се у непосредном центру града Аранђеловца. Приликом оцене стања животне средине заштићеног подручја, узима се у обзир присуство и утицај различитих урбаних функција као извора загађења:

- саобраћај
- концентрисани загађивачи (индустрија, топлане, котларнице)
- водоснабдевање и канализација
- становање
- руковање чврстим отпадом
- расути загађивачи (пољопривреда, бензинске станице, хемијске радионице, складишта хемикалија и горива, индивидуална кућна ложишта).

Од могућих фактора угрожавања подручја Парка наводе се:

- смањење површине парка,
- промена намене површине делова парка,
- аерозагађење и бука,
- загађење подземних и површинских вода,
- превелика изграђеност простора у непосредној околини, уз ивицу споменика природе, посебно на простору према падинама планине Букуља.

Циљ заштите Парка је очување и унапређење створеног пејзажно-архитектонског концепта, биолошке разноврсности и културног наслеђа. Неопходно је зауставити тренд померања граница парка, урбанизацијом, ради очувања природних и амбијенталних вредности односно, стварања оптималних услова за здрав и пријатан живот.

3. Преглед конкретних активности, делатности и процеса, који представљају факторе угрожавања Споменика природе "Парк Буковичке Бање"

На подручју Споменика природе „Парк Буковичке Бање, констатоване су активности и процеси који представљају фактор угрожавања његовог опстанка. Фактори угрожавања:

- промена намене и смањење површине парка;
вршење било каквих активности којима се могу нарушити пејзажно архитектонски концепт, естетске и амбијенталне вредности и погоршати карактеристике и примарне вредности Парка;
- извођење било каквих активности које би угрожавале вегетацију, а нарочито:
 - сеча дрвећа и шибља, изузев нежељеног подраста, сувог и болесног дрвећа, као и оног које се просторно, декоративно и функционално не уклапа у концепт парковског простора,
 - ломљење грана, оштећивање коре, кидање лишћа или предузимање било које радње која би нарушила постојеће стање дендрофонда или довела у питање биолошки опстанак,
 - постављање (укуцавање) табли и других обавештења на стаблима;
 - уношење инвазивних алохтоних врста и нових врста дрвећа и шибља које по концепту и естетским критеријумима не одговарају објекту природно-културне баштине;
 - уништавање кореновог система приликом радова на уређењу простора,
 - извођење паса на простор у оквиру граница природног добра;
- спровођење било каквих активности које нису у складу са наменом простора;
- депоновање смећа, земље, свих врста отпадних материја, грађевинског материјала и било чега што може да умањи функционална својства заштићеног природног добра;
- паљење и ложење ватре;
- кретање, заустављање и паркирање возила унутар граница заштићеног природног добра, изузев за возила службе одржавања парка која се могу по потреби кретати и по зеленим површинама, као и службених возила за потребе приступа постојећим објектима која се могу кретати искључиво по постојећем путу и паркингу;
- постављање рекламних табли и билборда у оквиру и на ободу парка које би угрозиле визуелно естетски доживљај простора.
- Корисници и власници природних и створених вредности на подручју Споменика природе „Парк Буковичка Бања“, као и посетиоци могу бити фактор угрожавања, ако у свом раду не поштују прописане режиме заштите, мере забране и начин коришћења:
 - измена конфигурације терена, осим извесних нивелационих радова предвиђених пројектом на које су претходно прибављени услови Завода и извођење земљаних радова осим предвиђених пројектом обнове парка и пројектом санације или изградње инфраструктурне мреже;

Ј.К.П. "ЗЕЛЕНИЛО АРАНЂЕЛОВАЦ"

Венац Слободе 10, 34300 Аранђеловац, Србија

Тел / факс 034 715 667, Тел 034 715 664

e-mail: office@jkipzelenilo.rs

- изградња нових подземних и надземних инсталација, или било које врсте објеката инфраструктуре који би биолошки и пејзажно угрозили заштићено природно добро. За потребе реконструкције постојеће инфраструктуре потребна је техничка документација израђена у складу са претходно прибављеним условима заштите природе и животне средине;
- радови који могу да угрозе основни концепт парка Буковичке Бање;
- употреба хемијских средстава (осим у случају заштите појединачних оболелих примерака) и других активности (који могу имати значајан неповољан утицај на природне и друге вредности заштићеног подручја) који би угрозили здравствено стање и виталност Споменика природе и утицали на квалитет земљишта и вода;
- изградња објеката у оквиру граница заштићеног природног добра на оне који су искључиво у складу са функцијом и наменом заштићеног простора;
- степен загађености ваздуха, квалитет подземних вода, бука, загађеност земљишта.

Управљач је обавезан да доноси годишње програме о заштити и развоју природног добра којим управља.

Сви планови морају се усагласити са мерама и условима заштите природе утврђеним правним актом. Активности на унапређењу и очувању овог простора треба да узимају у обзир све наведене вредности и да садрже интегративни приступ.

4. Дугорочни циљеви заштите, унапређења и могуће перспективе одрживог развоја

Концепт заштите базира се на предузимању свих расположивих мера заштите природног и културног добра и очувању основних вредности које су у њему садржане. Кроз концепт је неопходно очувати постојеће природне и културне вредности простора, и унапредити их у складу са савременим функционисањем бање, а зарад задовољења свих потреба становника и посетилаца.

Будуће активности на спровођењу заштите и унапређења заштићеног подручја треба у основи да садрже интегративни приступ, што у конкретном случају подразумева мултидисциплинарност и ангажовање свих релевантних институција у јединственом третирању значајних биоэколошких вредности, пејзажном обликовању простора и заштити споменичког наслеђа.

Сагледавањем процеса који представљају факторе угрожавања Споменика природе «Парк Буковичка Бања», могуће је закључити следеће:

- Неопходно је извршити тимско ажурирање података о дендрофлори парка уз предлог санације применом нових метода у очувању дендрофонда.
- Предвидети перманентни мониторинг заштићеног простора парка, као и евентуалних угрожавајућих фактора.
- Приликом реконструкције делова простора треба користити старе фотографије Бање са циљем постизања аутентичног изгледа.
- Ради боље неге посебну пажњу посветити обликовању крошњи и хабитуса дендролошког материјала. Ово се посебно односи на примерке геометријски обликоване крошње који своју декоративну функцију остварују само при адекватном начину одржавања.
- Постојеће окућнице и други објекти на простору и у околини заштићеног природног добра треба да се озелене и уреде на начин којим ће се ускладити са уређењем парковских површина.
- Треба унети и обновити вртно-архитектонске елементе (фонтане, печурке, павиљоне и др.) који су карактеристика бањског парка.
- Уредити корито и непосредну околину Станковића потока.
- Потребно је обновити стазе, канале за одвод атмосферских падавина, осветљење које није замењено, и другу инфраструктуру.
- Решити питање дренажног система и система за заливање.
- Унутар простора заштићеног подручја наставити са постављањем информативних табли одговарајућег дизајна, ликовно прилагођене простору и намени, са приказом историјског настанка, културно историјског значаја, а у

циљу обавештења и презентације заштићеног природног добра и едукације посетилаца.

- Посебно наставити са постављањем информативно-едукативних табли за презентацију вредних примерака дендрофлоре. Табле треба да садрже: латинске и народне називе детерминисаних аутохтоних и алохтоних врста изузетних примерака дрвећа и њихове битне карактеристике, занимљивости везане за поједине врсте и др.
- Од великог значаја је и спровођење мелиоративних мера. Услед сталног чишћења парковских површина од сушења и интензивним заливањем, долази до перманентног осиромашења земљишног покривача и лошег изгледа травњака. Како активни земљишни покривач износи само 20-40 cm, произилази потреба његове мелиорације са циљем повећања квалитета постојећег земљишта. Ђубрење треба извести на начин који неће угрозити подземне воде.
- Избор биљног материјала за цветне површине и партере треба да буде разноврстан, раскошан, декоративан, прилагођен условима станишта, а у фенолошком погледу разноврстан, како би се у току вегетационог периода смењивали атрактивни ликовни ефекти. Обратити пажњу на увођење жбунастих декоративних биљака.
- За подизање нових и подсејавање постојећих травњака користити смешу трава која је прилагођена станишним условима и намени и коришћењу травних површина. Редовно примењивати основне мере неге травњака: отклањање корова, уклањање отпадака, аерација, додавање плодне хумусне земље, подсејавање, заливање, кошење, уништавање корова, прихрањивање. При озелењавању, наставити са допуном и заменом постојећег биљног фонда где сепоред аутохтоних врста, а узимајући у обзир предметни простор, планира и садња егзота необичних форми, листова, плодова или цветова. Ово се односи нарочито на репрезентативне и зелене површине уз објекте.
- Да би садржаји парка на најадекватнији начин били доступни широј јавности неопходно је наставити активности на изради и ажурирању географског информационог система, који би био отворен, јединствен и координисан у националним и међународним мрежама и јавним базама података. Информације из базе података представљали би основу и за увођење QR-кодова у презентацији биљака и других садржаја.
- Тренутни ниво опремљености парка, машинама, алатима, опремом и другим средствима за одржавање биљног фонда и успешну реализацију Програма је незадовољавајући. У наредном периоду, неопходно је инвестирати у набавку нових, савременијих машина, као и замену дотрајале и неупотребљиве опреме и алата.
- Различити послови на обезбеђењу, одржавању и презентацији Споменика природе, захтевају и одговарајућу обуку и стално усавршавање кадрова свих профила запослених. С тим у вези, планира се наставак сталног усавршавања

Ј.К.П. "ЗЕЛЕНИЛО АРАНЂЕЛОВАЦ"

Венац Слободе 10, 34300 Аранђеловац, Србија

Тел / факс 034 715 667, Тел 034 715 664

e-mail: office@jkpzelenilo.rs

запослених кроз одговарајуће семинаре, стручне састанке, курсеве, радионице и друго, у земљи и иностранству.

Управљањем се штити природно добро и његове темељне вредности од деградације и уништења, истовремено уз планско унапређење и развој подручја. Посебан део управљања јесте планска документација и презентација, односно промоција природног добра са посебним освртом на очување, унапређење и заштиту квалитета животне средине. Управљање природним добром врши се сагласно акту о заштити природног добра и Закону. Општи нацрт управљања дефинисан је Планом управљања. Активности које Управљач може да изведе зависно од расположивих ресурса дефинишу се годишњим програмима управљања.

Управљање се мора спроводити уз максимално поштовање прописаног режима и у границама дозвољених мера заштите.

Обавезе управљача заштићеног подручја регулисане су Законом о заштити природе („Службени гласник РС“, бр. 36/09, 88/10 и 91/10), као и актима донетим на основу овог Закона.

Одабир и испуњеност услова за именовање управљача садржани су у чл. 67. Закона о заштити природе и Правилнику о условима које мора да испуњава управљач заштићеног подручја („Службени гласник РС“, бр. 85/09). Обавезе управљача проистичу из чл. 68. Закона о заштити природе.

У циљу спровођења мера заштите, уређења и презентације Споменика природе „Парк Буковичке Бање“, а у складу са Законом, управљач треба да:

- организује управљање заштићеним природним добром,
- се стара о заштићеном природном добру на начин који омогућава да се у потпуности спроведу прописане мере и активности заштите (режим заштите) у циљу очувања и унапређења природног добра,
- обележи заштићено природно добро у складу са Правилником о обележавању заштићених природних добара („Службени гласник РС“, бр. 30/92), а подразумева обележавање граница, постављање табли о заштити и постављање информативних табли,
- изради План управљања заштићеног подручја, а на основу њега Програм управљања, у складу са важећом законском регулативом и актом о заштити;
- донесе акт о унутрашњем реду на простору природног добра,
- обезбеди чуварску службу,
- спречи активности које могу да наруше вредности заштићеног подручја, а у случају насталих промена које могу уништити или нарушити основну вредност заштићеног природног добра обавести Министарство и Завод за заштиту природе Србије,
- обезбеди услове за развој едукативно-образовних и научно-истраживачких, информативно-пропагандних и других активности, које треба да допринесу афирмацији заштићеног природног добра, а у складу са Законом,
- формира базу података у функцији управљања, коришћења и мониторинга стања у заштићеном природном добру,

J.K.P. "ZELENILO ARANĐELOVAČ"

Венац Слободе 10, 34300 Аранђеловац, Србија
Тел / факс 034 715 667, Тел 034 715 664
e-mail: office@jkipzelenilo.rs

- перманентно прати здравствено стање биљака и предузима мере заштите,
- обезбеди финансијска средства из буџета и из накнада за коришћење заштићеног природног добра, као и других извора утврђених законом,
- врши и друге послове утврђене законом и актом о заштити.

Природне и културно-историјске вредности парка легитимишу туризам као главну развојну функцију овог заштићеног подручја, а промоција туристичке понуде, планска, строго контролисана и са становишта очувања парковских вредности прихватљива изградња туристичке инфраструктуре и супраструктуре и адекватно управљање посетиоцима представљају један од значајних циљева управљања.

Обим и карактер туристичке посете сведоче о значају туристичке функције парка. У 2013. години забележена је посета од око 100 000 људи, од чега је 40 000 из категорије организованих екскурзионих група из Србије, Македоније, Црне Горе, Републике Српске. Значајан је број и страних индивидуалних туриста са смештајем у хотелу „Извор“, високе категорије (са пет звездица), који се налази у непосредној близини парка.

Даље унапређење и развој туризма СП „Парк Буковичка Бања“, планиран је са више аспеката, а знатно већи обим посете оствариће се на основу развоја следећих туристичких производа на подручју Аранђеловца:

- **Градски одмор**, захваљујући постојању развијене урбане матрице и све већем капацитету смештаја и садржаја, као и близини Београда, на 80 км, Споменик природе је веома погодно место за наведену врсту одмора;
- **Кружна путовања**, постојање културно-историјског наслеђа две династије са непроцењивим природним богатством, Парк „Буковичка Бања“ је од давнина део кружних путовања, ескурзија;
- **Пословни туризам**, изградњом хотела са пет звездица, „Извор“, који се налази у непосредној близини Парка, наведени туризам, посебно конгресни, са вишедеценијском традицијом, је поново у центру пажње;
- **Здравствени туризам („Spa/wellness“)**, у оквиру граница заштићеног подручја, налази се Специјална болница за рехабилитацију, која у будућем развоју ће развити нову грану здравственог туризма, као и нови власник хотела у Парку, „Spa/wellness“;
- **Догађаји („Events“)**, традиционална манифестација Смотра уметности „Мермер и Звуци“, која се одржава у току 2.5 месеца у летњој сезони, окупља велики број људи и уметника познатих широм света. Највећи број активности ове манифестације, се одржи у Парку на Отвореној сцени;
- **Специјални интереси**, Споменик природе обилује ретким и веома старим биљним и животињским врстама, које се могу посматрати, пратити уз одобрење и надзор стручних служби, са могућношћу израде научних студија или других стручних публикација.

Главни садржаји туристичке услуге на самом подручју парка су: вођење посетилаца у обилазак парка уз интерпретацију и приказивање вредности (односно природних и културних садржаја), што ради управљач, затим продаја сувенира, разгледница, услужне делатности са пићем и храном, простор се изнајмљује закупцима, рекреативни садржаји у делу парк-шуме „Звездара“, (трим стаза, справе за вежбање на отвореном, кутак за децу са љуљашкама), чесме са минералном водом, (планирано враћање минералне воде на пет постојећих чесми), обнављање точилишта што ће представљати

Ј.К.П. "ЗЕЛЕНИЛО АРАНЂЕЛОВАЦ"

Венац Слободе 10, 34300 Аранђеловац, Србија

Тел / факс 034 715 667, Тел 034 715 664

e-mail: office@jkipzelenilo.rs

додатни садржај туристичке посете. Након завршене реконструкције која је планирана у оквиру Специјалне болнице за рехабилитацију и хотелских објеката, планиран је развој здравственог и spa/wellness туризма. Планираним програмима обиласка СП "Парк Буковичкла Бања", унапређењем садржаја и анимирањем пажње путем штампаних промотивних материјала (лифлета, флајера, проспеката, каталога и др), и сувенира, за госте смештене у приватном и хотелском смештају, ескурзије, као и за специјализоване обиласке по научним категоријама, унапредиће се квалитет презентације вредности парка и квалитет туристичке услуге. Такође, управљач рачуна и на економско-комерцијалне ефекте туристичке посете оствариве кроз одговарајуће накнаде које ће плаћати посетиоци, у складу са законом и прописима који уређују накнаде за коришћење заштићених подручја. На крају, уколико се планови реконструкције хотелских објеката и проширења делатности специјалне болнице остваре, то би представљало незанемарљив допринос економском развоју Аранђеловца, у погледу остварених прихода општине и повећању запослености.

5. Анализа и оцена услова за остварење постављених циљева

Основни услови за реализацију Плана управљања 2023 – 2032., је општи нацрт управљања и активности којима Управљач дефинише послове за реализацију у текућим годинама са динамиком извршења, висином потребних средстава, а које омогућавају континуитет активности, а могу да се изведу зависно од расположивих ресурса дефинисаних годишњим програмима управљања, уз помоћ:

- Одлуке о накнадама за коришћење СП "Парк Буковичке Бање"
- Средствима из буџета управљача
- Средствима из буџета СО Аранђеловац
- Средствима надлежног Министарства
- Средствима обезбеђених путем конкурса

Управљач се труди да управљањем штити природно добро и његове темељне вредности од деградације и уништења, уз планско унапређење и развој подручја. Фокус управљача је посебан део управљања, планска документација и презентација, односно промоција природног добра са посебним освртом на очување, унапређење и заштиту квалитета животне средине, (управљање се спроводи уз максимално поштовање прописаног режима и у границама дозвољених мера заштите).

Стандардна матрица SWOT анализе

ПРЕДНОСТИ – СНАГЕ	НЕДОСТАЦИ – СЛАБОСТИ
<ul style="list-style-type: none">• природне и створене вредности• географска позиција, повезаност и приступ• једини очувани „француски“ тип врта у РС• дуга традиција постојања, препознатљивост и бренд• изузетан потенцијал даљег развоја едукације, туризма, промоције и др.• у централној Шумадији – висок стручни потенцијал• одлична сарадња са стручним институцијама и организацијама, НВО сектором, јавношћу, Управљачима заштићених добара и др. у земљи	<ul style="list-style-type: none">• недостатак кадрова одговарајућег профила услед забране запошљавања• лоша техничка опремљеност неопходним машинама и алатима за сечу и изношење грађевине, лишћа и другог отпада, заштиту биља, одржавање заливног система, одржавање улаза• непотпуна техничка опремљеност одговарајућом опремом за едукацију• недостатак адекватног паркинга простора за групне посете• зависност активности од посете и радова из непосредног окружења• недовољан ниво суфинансирања заштите и одржавања

Ј.К.П. "ЗЕЛЕНИЛО АРАНЂЕЛОВАЦ"

Венац Слободе 10, 34300 Аранђеловац, Србија

Тел / факс 034 715 667, Тел 034 715 664

e-mail: office@jkpzelenilo.rs

МОГУЋНОСТИ – ШАНСЕ

- санација и значајно унапређење постојећих природних и створених вредности подручја
- унапређење постојећег јединственог бренда СП
- већа искоришћеност и доступност постојећих садржаја (
- изградња простора за послове управе и одржавања
- развој читавог низа нових програма и садржаја у складу са међународним трендовима и локалним потребама

ПРЕТЊЕ – РИЗИЦИ

- загађеност ваздуха и општа градска микроклима непосредне околине
- недостатак неких образовних профила кадрова управљача
- немогућност или отежаност контроле напада патогена и штеточина (пужеви, гусенице, ваши и други инсекти, гљиве) и инвазивних врста
- недовољно суфинансирање
- климатске промене са јаким сушним периодима, снеголозима, олујним ветровима и др.
- законска легислатива која недовољно препознаје специфичности постојања и рада СП

Анализа и оцена услова за остваривање дугорочних циљева заштите, очувања, унапређења и одрживог развоја, показује задовољавајуће стање постојећих заштићених вредности са доста простора за њихово очување и унапређење.